

Základní škola a Mateřská škola, Nechanice,
okres Hradec Králové, Pražská 2,
503 15 Nechanice

Školní preventivní program

2018/2019

Vypracoval:

Mgr. Ondřej Horák

Členové školního poradenského pracoviště:

Ředitelka školy:

Mgr. Hana Špatenková

Zástupce ředitele školy:

Mgr. Petr Soukal

Výchovný poradce:

Ing. Ladislav Mišík

Školní metodik prevence:

Mgr. Ondřej Horák

Obsah:

1. Úvod.....	1
2. Charakteristika školy	1
3. Východiska pro preventivní program	2
4. Školní metodik prevence jako součást týmu.....	2
5. Cíle.....	3
6. Koordinace preventivních aktivit.....	4
7. Preventivní aktivity a časový harmonogram.....	5
8. Metody práce	8
10. Spolupráce s rodiči a veřejností	9
11. Kontakty s jinými organizacemi	10
12. Školní program proti šikanování.....	11
13. Krizový plán.....	15
14. Strategie předcházení školní neúspěšnosti.....	20

1. Úvod

Preventivní program je nedílnou součástí práce s mládeží na školách z důvodu nárůstu různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci. U mládeže a dětí školního věku se stává rizikové chování a užívání návykových látek celospolečenským problémem a to nejen díky stále častější dostupnosti návykových látek, ale i určitou toleranci ve společnosti. Děti patří k nejohroženější skupině, proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Mezi základní problémy patří:

- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- záškoláctví
- závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- spektrum poruch příjmu potravy
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování

2. Charakteristika školy

Základní škola a Mateřská škola Nechanice je školou spádovou a navštěvují ji děti nejen z Nechanic, ale i z blízkého okolí. Škola sdružuje: mateřskou školu (od 1. 1. 2003), základní školu, školní jídelnu mateřské školy (výdejna) a školní jídelnu základní školy. Základní školu v letošním školním roce 2018/2019 navštěvuje celkem 321 žáků (z toho 190 na 1. stupni a 132 na 2. stupni) a mateřskou školu celkem 81 dětí.

Žáci 1. stupně (1. - 5. ročník) chodí do budovy Masarykovy, Školská 333. V budově se mimo jiné nachází vybavená počítačová učebna, školní kuchyňka, školní dílna, tělocvična. V této budově je také umístěna školní kuchyně s jídelnou.

Žáci 2. stupně navštěvují budovu Rašínovu, Pražská 2. V budově se mimo jiné nachází vybavená učebna počítačů, odborná učebna fyziky, keramická dílna, tělocvična a školní zahrada.

3. Východiska pro preventivní program

Preventivní program vychází z následující legislativy:

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. Dokument MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j.: MŠMT-21149/2016
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních.
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 - 2018
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 - 2018
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 až 2020
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j.: 14 423/99-22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j.: 11 691/2004-24
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

4. Školní metodik prevence jako součást týmu

Školní metodik prevence na naší škole pracuje současně i jako třídní učitel a učitel odborných předmětů. Je nedílnou součástí školního poradenského pracoviště, které sdružuje všechny pedagogické pracovníky v součinnosti primární prevence na všech úrovních školy. Na řešení problémových situací se podílí nejen samotní pedagogové, ale i školní psycholog, výchovný poradce, školní metodik prevence, asistenti pedagoga a speciální pedagog. Nezřídkou je přizváno v závažnějších případech i vedení školy či obce, zákonní zástupci či pracovníci policie a sociálně - právní ochrany dítěte.

5. Cíle

Cílem preventivního programu je vytvářet kvalitní mezilidské vztahy ve škole, pracovat nadále v přátelském klimatu školy a prevencí předcházet sociálně negativním jevům. Cílená a programově zaměřená práce s třídním kolektivem pomůže vytvářet kamarádké a nezávadné prostředí ve třídě. V letošním školním roce si klademe za cíl zaměřit se na osobnostní a sociální výchovu, zejména budování kladných postojů a zlepšení komunikace. Chceme vést žáky ke zdravému životnímu stylu, ukazovat nové možnosti rozvoje a přejímat na sebe zodpovědnost za svá jednání.

Dlouhodobé cíle

- zvyšovat sociální kompetence – rozvíjet sociální dovednosti, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnost za chování a uvědomit si důsledky jednání, pochopit pojem sebeúcta, vést žáky k sebeúctě a hledat způsoby, jakými lze sebeúctu podpořit
- vytvářet pozitivní sociální klima – pocit důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazování do skupiny a práce ve skupině vrstevníků, vytváření pohodové atmosféry bez strachu a nejistoty
- formovat postoje ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování mravních a morálních hodnot apod.
- formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, vyhodnocovat, ptát se, dělat závěry a rozhodnutí
- vést žáky k odpovědnosti za své zdraví
- ukázat žákům zdravý způsob života a nabídnou možnosti, jak trávit volný čas
- vést žáky k jasnému odmítnutí všech projevů agresivity a destruktivního chování
- motivovat učitele a rodiče ke spolupráci na programu
- zlepšit informovanost žáků, rodičů i pedagogů v oblasti prevence rizikového chování a podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence

Krátkodobé cíle

- pokračovat v pravidelných preventivních programech na obou stupních základní školy
- provádět sociometrická šetření v nově vznikajících třídách a působit na ně preventivně ve spolupráci s externími pracovníky (KAM)

- vytvářet pozitivní návyky formou nácviku (nácvik sociálních a komunikačních dovedností jako zvládání stresových situací, konfliktů aj. dramatizací v rámci výchov)
- zlepšit informovanost žáků, rodičů i pedagogů v oblasti prevence
- v rámci školního parlamentu nabízet žákům podílení se na aktivitách ve škole
- vytvářet dohody a pravidla - vytvářet společně se všemi, kterých se to týká (učitel-žák-třída)
- vytvářet kvalitní mezilidské vztahy
- navázat kvalitnější komunikaci s rodiči - zlepšení spolupráce škola-rodina, učitel-žák-rodíč
- nabízet žákům volnočasové aktivity dle aktuální nabídky
- seznamovat žáky s pojmy jako záškoláctví, vandalismus, xenofobie, kyberšikana, užívání návykových látek aj. nejen formou přednášek, ale i debaty, inscenace či návštěvou léčebny návykových látek v Nechanicích

Cílové skupiny

Preventivní program je zaměřen především na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy včetně přípravné třídy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s „preventivním programem“, upozornění na některé informační zdroje (např. webové stránky msmt.cz, odrogach.cz...) a pravidelně se účastní vybraných vzdělávacích akreditovaných akcí. Další vzdělávání zaměřeno především na začínající pedagogy a pedagogy bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog.

Z hlediska pedagogů a rodičů bychom rádi zajistili včasné rozpoznání a zajištění intervence v případech výskytu RCH.

6. Koordinace preventivních aktivit

Školní metodik prevence a výchovný poradce

- zajišťují spolupráci:
  - mezi pedagogickými pracovníky a třídními učiteli

- mezi učiteli a rodiči
- s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Hradci Králové
- mezi školou a společenskými organizacemi v obci
- s Policií ČR
- s ostatními organizacemi v rámci regionu, které zabývají oblastí primární prevence
- s ostatními základními školami v regionu
- informují pedagogické pracovníky s metodickými materiály o dané problematice a metodicky je vedou
- spolupracují v oblasti prevence sociálně patologických jevů
- seznamují pedagogy s metodickými materiály k dané problematice
- koordinují své plány práce
- podílí se na organizaci soutěží
- koordinují volnočasové aktivity

7. Preventivní aktivity a časový harmonogram

Ročník	Předmět	Téma	Poznámka
1.	Prvouka	<i>Místo, kde žijeme</i> – zásady bezpečnosti na silnici <i>Lidé kolem nás</i> – slušné chování, pravidla chování ve třídě, mezilidské vztahy <i>Člověk a zdraví</i> – proč být k sobě hodní	
2.	Prvouka	<i>Místo, kde žijeme</i> – dopravní značky <i>Lidé kolem nás</i> – pravidla slušného chování, pomoc slabým a nemocným <i>Člověk a zdraví</i> – zdravá strava, krizové situace (šikana, drogy)	

3.	Prvouka	<p><i>Místo, kde žijeme</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – dopravní značky <p><i>Lidé kolem nás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rodina a vzájemné vztahy, mezilidské vztahy, pravidla slušného chování <p><i>Člověk a zdraví</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – pečujeme o své zdraví (výživa, návykové látky, kouření, alkohol) – krizové situace (šikana, drogy) 	
4. - 5.	Přírodověda	<ul style="list-style-type: none"> – zdravá výživa, stres a jeho projevy, reklamní vlivy – pravidla silničního provozu jako chodec a cyklista – návykové látky, odmítání NL, hrací automaty a počítače 	
6.	Výchova k občanství	<p><i>Lidská setkání</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, solidarita <p><i>Vztahy mezi lidmi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – konflikty, problémy, lidská nesnášenlivost <p><i>Zásady lidského soužití</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – pravidla chování, cizí lidé 	
	Výchova ke zdraví	<ul style="list-style-type: none"> – zásady zdravého stravování – zdravý způsob člověka – způsoby chování v krizových situacích 	
7.	Výchova k občanství	<p><i>Stát a právo</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – právo a morálka 	
	Výchova ke zdraví	<ul style="list-style-type: none"> – jídlo pro energii, růst a správnou funkci těla – reklama a zdraví životní styl – situace ohrožující zdravý vývoj osobnosti („únik“ do uzavřenosti, agrese, toxikomanie apod.) – modelové situace zaměřené na nácvik způsobu odmítání cigaret, alkoholu a jiných NL 	

8.	Výchova k občanství	<p><i>Člověk hledající společnost</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - šikana a jak jí čelit <p><i>Člověk hledající svůj svět</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zdravý způsob života, správná výživa, kouření, tvrdé drogy, měkké drogy a jejich nebezpečí <p><i>Člověk a předpoklady soužití</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lidská práva, individualismus, kolektivismus, rasismus, antisemitismus, xenofobie, anarchie, terorismus, egoismus, intolerance 	
9.	Výchova k občanství	<p><i>Smysl společnosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vztahy mezi manžely a mezi rodiči a dětmi <p><i>Výchova k demokracii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečné náboženské společnosti, hnutí a sekty 	
	Chemie	<ul style="list-style-type: none"> - drogy a jejich zneužívání, následky požívání NL 	

Plánované akce ve ŠR 2018/2019

1. stupeň

- Lesní závod - září 2018
- Preventivní programy dle nabídky – říjen – prosinec 2018 (KAM – Vít Pospíšil)
- Dopravní výchova - jaro 2019
- Den zdraví - červen 2019
- Etická dílna - leden až květen 2019
- 1. pomoc, vzdělávací program - říjen až leden 2019
- Další akce budou upřesněny podle potřeby a finančních možností

2. stupeň

- Třídenní adaptační program při škole pro šesté třídy- září 2018
- Orientační běh - září 2018
- Preventivní programy dle nabídky – říjen – prosinec 2018 (KAM – Vít Pospíšil)
- Návštěva filharmonie HK - listopad/prosinec 2018

- Den zdraví - červen 2019
- Etická dílna - září 2018 až duben 2019
- Další akce budou upřesněny podle potřeby a finančních možností

8. Metody práce

Skupinová práce

Žáci během vyučování často spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd. Žáci se navzájem poznávají a dokážou spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Besedy

Besedy v rámci projektových dní, při návštěvě léčebny návykových látek či jiných příležitostech.

Interaktivní programy

Nácviky jednotlivých situací

9. Další aktivity školy

Nabídka volnočasových aktivit v rámci školy

- Příprava na přijímací zkoušky z M
- Příprava na přijímací zkoušky z Čj

- Angličtina pro MŠ
- Angličtina pro 1. tř.
- Konverzace v Aj
- Ruský jazyk pro začátečníky
- Pohybové hry - dívky
- Sportovní gymnastika
- Kopaná a jiné míčové hry
- Fotbal pro dívky
- Modelářský a rukodělný kroužek
- Pletení z pedigu
- Vaření
- Výtvarný kroužek
- Keramika
- Hudebně-pohybový kroužek
- Náboženství
- Deskové a logické hry
- Čtenářský klub
- Povídalek – mluvní příprava MŠ
- Zlatokopové

10. Spolupráce s rodiči a veřejností

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Děti i rodiče jsou seznámeni s konzultačními hodinami, které na škole probíhají každý měsíc. V závažných případech se lze obrátit na pedagoga ihned, ten zváží situaci a dle závažnosti ji řeší. Výchovný poradce má konzultační hodiny jednou týdně.

Rodiče mají také možnost navštívit i výuku – „Den otevřených dveří“ a poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole.

Snažíme se zapojit do života školy žáky – pedagogy – provozní zaměstnance – rodiče – občany.

11. Kontakty s jinými organizacemi

Oblast školství

Organizace	Adresa	Telefon	e-mail
Pedagogicko-psychologická poradna	Na Okrouhlíku 365, 500 02 Hradec Králové	495 265 423	info@pppkhk.cz
PPP Hradec Králové pracoviště Chlumeč nad Cidlinou	Kozelkova 123/IV (budova ZŠ), 503 51 Chlumeč n. Cidlinou	495 484 110 (Po, St, Čt, Pá)	pppchlumeč@seznam.cz
PPP Hradec Králové pracoviště Nový Bydžov	Masarykovo nám. 1 (budova městského úřadu, druhé patro) Nový Bydžov	495 703 998 (úterý)	
Metodik prevence při PPP Hradec Králové Mgr. Jitka Musilová	Na Okrouhlíku 365, 500 02 Hradec Králové	495 265 423	j.musilova@pppkhk.cz

Dětský domov

Organizace	Adresa	Telefon	e-mail
Dětský domov	Dětský domov a školní jídelna Nechanice, Hrádecká 267 503 15 Nechanice	495 441 213 (prac. dny 6 ⁰⁰ - 14 ³⁰) 724 384 264 (16 ⁰⁰ - 20 ⁰⁰)	detskydomovnechanice@seznam.cz
Ředitel DD Nechanice PhDr. Luboš Holeček	Dětský domov a školní jídelna Nechanice, Hrádecká 267 503 15 Nechanice	607 536 638	
Zástupce ředitele DD Bc. Karel Vrána	Dětský domov a školní jídelna Nechanice, Hrádecká 267 503 15 Nechanice	723 034 158	

Oblast zdravotnictví

Organizace	Adresa	Telefon	e-mail
Dětský lékař MUDr. Alena Melicharová	Palackého 60, 503 15 Nechanice	495 441 787	info@pppkhk.cz

Oblast sociálních věcí

Organizace	Adresa	Telefon	e-mail
Magistrát města Hradec Králové Odbor sociálních věcí a zdravotnictví: OSPOD Mgr. Slezáková R.	Československé armády č. p. 408 502 00 Hradec Králové	495 707 382	romana.slezakova@mmhk.cz
Magistrát města Hradec Králové Odbor sociálních věcí a zdravotnictví: OSPOD Mgr. Kučerová S.	Československé armády č. p. 408 502 00 Hradec Králové	495 707 370	simona.kucerova@mmhk.cz

Policie ČR

Organizace	Adresa	Telefon	e-mail
Policie ČR - Obvodní oddělení Hradec Králové 1 pobočka Hradec Králové-Pražské Předměstí	Gočárova třída 1653/56 500 02 Hradec Králové-Pražské Předměstí	974 526 651, popř. 158	hkoop1@mvr.cz
Policie ČR - Policejní stanice Nechanice pobočka Nechanice	Školská 333 503 15 Nechanice	974 526 721	hkoopnech@mvr.cz

12. Školní program proti šikanování

Cílem tohoto programu je na základě metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikany ve školách a školských zařízeních poskytnout pedagogickým pracovníkům základní informace především k samotnému řešení tohoto vysoce rizikového chování.

Charakteristika šikanování

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení. Je to jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu, která je formou šikany pomocí ICT technologie.

V poslední době je také důležité brát v potaz i související rizikové jevy objevující se ve spojitosti s ICT a to např.: happy slapping, sexting, hoax, spam, cyberstalking, flaming.

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

2. Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.

- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Společný postup řešení při výskytu šikany ve škole

1. Zjištění nebo podezření projevů šikany - oznámení třídnímu učiteli.
2. Třídní učitel informuje školního metodika prevence či výchovného poradce (dle přítomnosti a situace lze vyrozumět i vedení školy).
3. Neodkladné zahájení vyšetřování osobami pověřenými pro řešení dané situace, zpravidla třídní učitel, metodik prevence, školní psycholog nebo jiný pedagogický pracovník pověřený vedením školy.
4. Vyšetřování šikany dle scénáře (Kolář, 2011) a vedení rozhovorů s obětí, agresory a svědky.
5. Po vyšetření šikany informování zákonných zástupců, dle závažnosti vyrozumění Policie ČR (zajistí ředitel školy).

Tabulka: Klasifikace scénářů pomoci podle cíle léčby, stadia a formy šikanování (Kolář, 2011)

1. Situace, které zvládne škola sama

- a. první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- b. celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program.

2. Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- a. první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- b. první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- c. první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
- d. celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

Postupy řešení šikany

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu (Kolář, 2011)

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
2. rozhovor s informátory a oběťmi;

3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
  - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
  - a. metoda usmíření;
  - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídní hodina:
  - a. efekt metody usmíření;
  - b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování (Kolář, 2011)

A. První (alarmující) kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
- bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

- zalarmování pedagogů a informování vedení školy;
- zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
- pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
- oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace zákonným zástupcům

C. Vyšetřování

- rozhovor s obětí a informátory;
- nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba

- metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

Empirické zkušenosti potvrzují, že trápení se šikanou mají děti už v mateřské škole (dále jen „MŠ“). Vyskytují se tam prvky šikany a spíše zárodečná stadia tohoto destruktivního fenoménu. Nicméně skrytá a neléčená počáteční šikana působí i zde velké škody a trápení, které zasáhnou děti, rodiče i pedagogy.

Minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou platí i zde. Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí vhodný způsob nápravy. Lze uvažovat podle situace o několika metodách, které je dobré společně kombinovat:

1. Rozhovor s dítětem, které ubližuje. Využijeme opatření, která v MŠ fungují. Například srozumitelně sdělíme dítěti, že porušilo stanovená pravidla. Samozřejmě, jakmile je to možné oceníme jeho zlepšení.
2. Zavedení ochranného režimu oběti. V počátku pro jistotu nastavíme přísnější dozor. V některých komplikovanějších případech oběť a útočníka v rámci možností od sebe oddělíme. Není vhodné konfrontovat agresora s obětí.
3. Práce se skupinou. Využijeme preventivní program, v němž děti získávají žádoucí vzory chování a zároveň se mohou „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno. Vhodné jsou činnosti podporující spolupráci, při nichž nejsou vítězové a poražení. Využit se dají rovněž pohádky či příběhy a jejich dramaturgie.
4. Rozhovor s rodiči dítěte – agresora. Mluvíme s nimi až tehdy, když je situace zmapovaná. Důležitá je maximální snaha získat je pro spolupráci. Nejbezpečnější je, když rozhovor provede pracovník MŠ. Rozhovor rodičů oběti s rodiči agresora je velmi rizikový.

13. Krizový plán

Při řešení situací, které se týkají bezprostředního ohrožení dítěte, postupujeme takto:

Konsumace tabákových výrobků ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu

- v další konzumaci zabránit.
2. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
  3. Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
  4. V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
  5. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán - sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně - právní ochrany obce vyžadovat pomoc nebo od jiných subjektů nebo školských zařízení.
  6. Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Konzumace alkoholu ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a na životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
6. V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
7. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně - právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
8. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

9. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně - právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
10. V případě zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
11. Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem.
12. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

Nález alkoholu ve škole

1. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:
  - a. Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
  - b. O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c. Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
  - d. Zpracují stručný záznam o události.
2. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:
  - a. Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b. O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c. O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
  - d. O nález vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
  - e. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Konzumace NL ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další

konzumaci zabránit.

2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka. Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
7. V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
8. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně - právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
9. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
10. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně - právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
11. V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
12. Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.
13. Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

Distribuce NL ve škole

1. Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním.
3. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
4. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně - právní ochrany obce s rozšířenou působností.
5. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález NL ve škole

1. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
  - a. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b. O nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem
  - c. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
  - d. V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.
2. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
  - a. Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
  - c. O nálezů sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka

- nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- d. O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
  - e. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.
3. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe, postupují takto:
- a. Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
  - b. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
  - c. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

14. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Tato strategie je důležitá vzhledem k narůstající neúspěšnosti žáků během školní docházky.

Snahou je zabezpečit vzdělání dítěte s uspokojivými výsledky vycházející ze schopností žáka.

Jako základní principy předcházení neúspěšnosti je důležitá změna pracovního tempa, střídání aktivit a individuální přístup ve všech hodinách. V případě zjištění školní neúspěšnosti je nutná spolupráce učitele se žákem, ale i se zákonným zástupcem, případně pedagogicko-psychologickou poradnou či jiným poradenským pracovištěm.

Pro zjištění školní neúspěšnosti je zapotřebí všímavosti každého pedagogického pracovníka ve svém předmětu.

Znaky školní neúspěšnosti:

- zhoršení průměru o celý stupeň v jednom čtvrtletí
- žák neprospívá z jednoho nebo více předmětů
- žák zanedbává přípravu, jejímž vlivem dochází k zhoršování prospěchu

Postup při řešení školní neúspěšnosti (dále jen ŠN):

1. Při zjištění ŠN ve svém předmětu učitel informuje třídního učitele a zahájí zjišťování příčiny zhoršení.
2. Vyrozumění zákonného zástupce třídním učitelem o zhoršení prospěchu.
3. Práce se žákem, nabídka doučování, zadání a následná kontrola domácí práce aj.
4. Zpětná vazba zákonnému zástupci o práci se žákem.
5. V případě nezlepšení prospěchu třídní učitel jedná dle závažnosti:
  - a. pozve zákonné zástupce k znovu projednání neúspěšnosti žáka, přičemž přizve další pracovníky (vedení školy, učitel daného předmětu, pracovních pedagogicko-psychologické poradny aj.), přičemž o průběhu jednání sepíše záznam, který vyhotoví tak, aby každá strana dostala jeden zápis z jednání.
  - b. vyhotoví podpůrný pedagogický plán vzdělání žáka, v případě že to okolnosti vyžadují.